

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

TRẦN MẠNH HÀ

**MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN
TRONG HOẠT ĐỘNG ĐỊNH TỘI DANH ĐỐI VỚI
TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY**

LUẬN VĂN THẠC SĨ

HÀ NỘI - 2011

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

KHOA LUẬT

TRẦN MẠNH HÀ

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN TRONG HOẠT
ĐỘNG ĐỊNH TỘI DANH ĐỐI VỚI TỘI MUA BÁN
TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY

TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY

Chuyên ngành : Luật Hình sự

Mã số : 60 38 40

LUẬN VĂN THẠC SĨ

Người hướng dẫn khoa học: TS. Cao Thị Oanh

HÀ NỘI - 2011

MỤC LỤC CỦA LUẬN VĂN

Tran
g
1

Lời Mở Đầu

Chương 1: MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY VÀ ĐỊNH TỘI DANH TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY

10

1.1 Một số vấn đề lý luận về tội Mua bán trái phép chất ma túy 10

1.2 Một số vấn đề lý luận về định tội danh 29

1.3 Một số vấn đề lý luận về định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy 38

Chương 2: ĐỊNH TỘI DANH TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY THEO PHÁP LUẬT HIỆN HÀNH VÀ THỰC TIỄN ÁP DỤNG

43

2.1 Định tội danh đối với các hành vi mua bán trái phép chất ma túy theo quy định pháp luật hình sự hiện hành 43

2.2 Định tội danh đối với các trường hợp đồng phạm trong tội mua bán trái phép chất ma túy 52

2.3 Định tội danh đối với hành vi biến tống của tội Mua bán trái phép chất ma túy 61

Chương 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐỊNH TỘI DANH ĐỐI VỚI TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY

83

3.1 Hoàn thiện các quy định pháp luật về chất ma túy 83

3.2 Hoàn thiện các quy định khác của pháp luật về tội Mua bán trái phép chất ma túy 92

3.3 Nâng cao chất lượng công tác định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy của Cơ quan điều tra, Viện kiểm sát và Tòa án 102

KẾT LUẬN

106

NHỮNG CÔNG TRÌNH LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN VĂN ĐÃ ĐƯỢC CÔNG BỐ

109

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

110

LỜI MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong những năm gần đây, tình hình tội phạm về ma túy trên thế giới và khu vực Đông Nam Á diễn biến rất phức tạp. Ở Việt Nam, nếu nh- tr- ớc đây chất ma túy chủ yếu là thuốc phiện, cần sa - những thứ đ- ọc trồng và sản xuất ngay trong n- ớc bằng hình thức thô sơ, thủ công thì ngày nay, chủng loại ma túy đã phát triển đa dạng hơn và đ- ọc sản xuất bằng công nghệ tiên tiến hơn nh- : Estamin, Estasy, Hồng phiến, Ketamine, Methamphetamin, Nữ hoàng đen, Hoàng hậu đỏ đặc biệt là loại heroin từ n- ớc ngoài (chủ yếu là Lào) vào Việt Nam ngày càng nhiều. Từ đó, địa bàn Việt Nam dần trở thành khu vực trung chuyển ma túy của các tổ chức tội phạm quốc tế cũng nh- trong n- ớc sang các n- ớc khác và dần đ- ọc coi là thị tr- ờng tiêu thụ có tiềm năng. Nghiêm trọng hơn, Việt Nam đã xuất hiện nhiều vụ án sản xuất và điều chế ma túy, nh- vụ Trịnh Nguyên Thủy cùng 31 đồng phạm đã sản xuất hơn 44kg heroin tại Hà Nội; Vụ Tạ Thị Hiền cùng hơn 12 đồng phạm sản xuất ma túy tổng hợp dạng "đá" (Ketamine) và ATS bằng các loại thuốc chữa cảm nh- : Decolgen, Panadol mục đích để đi tiêu thụ trên địa bàn thành phố Hà Nội.

Theo quy luật cung - cầu, ở đâu có nhu cầu, ở đó có hàng cung ứng. Đối với chất ma túy, ng- ời tiêu thụ th- ờng xuyên, đều đặn và chung thủy nhất chính là các đối t- ợng nghiện chất ma túy. Hiện nay, số ng- ời nghiện chất ma túy trong xã hội n- ớc ta ngày càng tăng cao. Nói một cách khách quan, số ng- ời nghiện chất ma túy ở n- ớc ta ch- a bao giờ giảm, thậm chí nó còn tăng dần theo thời gian. Cụ thể là một bộ phận tầng lớp thanh, thiếu niên trong xã hội hiện nay nghiện chất ma túy hoặc đã sử dụng chất ma túy và tình trạng này có xu h- ớng ngày càng phát triển. Do đó, để cung ứng đ- ọc l- ợng ma túy lớn nh- vậy cho các đối t- ợng sử dụng chất ma túy ở thị tr- ờng trong n- ớc, những ng- ời phạm tội đã tìm mọi cách có đ- ọc ma túy để bán. Đó có thể là mua lại ma túy của những ng- ời khác ở trong n- ớc để bán, hoặc thậm trí mua từ n- ớc ngoài về để bán, và gần đây nhất đã xuất hiện nhiều vụ sản xuất ma túy để cung cấp cho nhu cầu sử dụng th- ờng xuyên, đều đặn hàng ngày của các đối t- ợng nghiện.

Ở n- ớc ta hiện nay, nhìn chung về mặt ph- ơng tiện khoa học, kỹ thuật hiện đại để sản xuất ra các loại ma túy đ- ọc tinh chế nh- : heroin, Ketamin, Methamphetamin, ma túy tổng hợp dạng ATS... là chưa có. Các vụ án sản xuất trái phép chất ma túy đ- ọc phát hiện đều là sử dụng những ph- ơng tiện thô sơ, tự tạo để sản xuất ma túy, nên số l- ợng ma túy mỗi lần thu đ- ọc không nhiều, hoặc có thể phải bỏ đi toàn bộ nếu sản xuất sai quy trình, dẫn đến lợi nhuận đ- ọc h- ớng không cao, trong khi khả năng bị phát hiện là lớn... Từ những lý do đó, các đối t- ợng phạm tội chủ động khai thác

nguồn ma túy từ những nước lân cận, bởi chúng vừa rẻ, lợi nhuận cao lại vừa mất ít công sức và khả năng sinh lời là chắc chắn hơn. Vì vậy, nguồn ma túy chính để bán ra thị trường trong nước vẫn chủ yếu là nhập lậu từ nước ngoài về, trong đó tùy từng quốc gia mà nhập lậu chuyên về một loại ma túy riêng. Ví dụ: Trung Quốc chuyên về ma túy tổng hợp dạng ATS, Ketamine; Lào chuyên về heroin; Campuchia chuyên về heroin và cần sa. Số ma túy này sẽ được các đầu mối mang đến các địa phương để bán, và những đô thị lớn như Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh, Hải Phòng sẽ được chọn là trung tâm tiêu thụ chính. Xuất phát từ tính chất của ma túy là người nghiện bị lệ thuộc vào ma túy và phải thường xuyên sử dụng hàng ngày, nên nhu cầu tiêu thụ ma túy rất cao và số lượng ma túy được tiêu thụ nhìn chung là đều đặn. Do đó, trong các tội về ma túy như: sản xuất, vận chuyển, tàng trữ, mua bán trái phép các chất ma túy thì tỷ lệ phạm tội mua bán trái phép chất ma túy chiếm cao nhất so với tổng các tội phạm về ma túy.

Trong tình hình đó, công tác đấu tranh phòng chống tội mua bán trái phép chất ma túy ngày càng đối mặt với những thủ đoạn tinh vi, những hình thức biến đổi đa dạng của hành vi bán trái phép chất ma túy, hay những vấn đề mới phát sinh trong quá trình điều tra, truy tố, xét xử dẫn đến những khó khăn cho các cơ quan tố tụng trong việc đấu tranh phòng chống loại tội phạm này. Thực tiễn cho thấy, có những hành vi không thể xử lý được bằng pháp luật hình sự vì thiếu văn bản hướng dẫn thi hành. Hoặc có hành vi có thể xử lý được bằng pháp luật hình sự, nhưng phải xử lý về một loại tội phạm khác không phải là tội phạm ma túy, làm giảm tính nghiêm khắc của pháp luật đối với loại tội phạm này. Thêm vào đó, về mặt lý luận, xung quanh vấn đề xác định có phạm tội hay không phạm tội, phạm tội mua bán trái phép chất ma túy hay phạm tội khác vẫn còn nhiều ý kiến khác nhau, thậm chí trái ngược nhau giữa các nhà áp dụng pháp luật, đặt ra nhiều vấn đề đòi hỏi khoa học pháp lý phải nghiên cứu, giải quyết.

Chính vì vậy, việc xác định tội danh là vấn đề hết sức quan trọng trong quá trình áp dụng pháp luật hình sự nói chung và trong hoạt động định tội danh đối với tội Mua bán trái phép chất ma túy nói riêng. Bởi suy cho cùng, tất cả các hoạt động điều tra, truy tố, xét xử đều nhằm đạt mục đích cuối cùng là xử lý người phạm tội đúng người, đúng tội, đúng pháp luật, tránh oan sai và bỏ lọt tội phạm. Nếu việc định tội không chính xác, sẽ kéo theo một loạt hậu quả pháp lý to lớn mà trước hết là đối với người bị định tội sai đó, như: xử lý oan người vô tội, hoặc để lọt tội phạm; hay từ việc định tội danh sai, dẫn đến việc áp dụng hình phạt nhẹ hơn hoặc nặng hơn đối với người phạm tội. Ngoài ra, hậu quả nữa của việc định tội danh sai là làm giảm uy tín của các cơ quan tư pháp, làm giảm lòng tin của quần chúng nhân dân vào Đảng, vào Nhà nước trong công cuộc đấu tranh phòng chống tội phạm nói chung và trong công cuộc phòng, chống tội phạm Mua bán trái phép chất ma túy nói riêng.

Chính vì vậy, việc nghiên cứu đề tài, "*Một số vấn đề lý luận và thực tiễn trong hoạt động định tội danh đối với tội Mua bán trái phép chất ma túy*", mang tính cấp thiết không những về mặt lý luận, mà còn là đòi hỏi của thực tiễn hiện nay.

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

Tội Mua bán trái phép chất ma túy là tội phạm có tính phức tạp cao, đã đ-ợc một số nhà luật học đề cập trong *Giáo trình luật hình sự Việt Nam, tập II* của Tr-ờng Đại học Luật Hà Nội, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội, 1998; *Giáo trình luật hình sự Việt Nam (Phần các tội phạm)* của Khoa luật, Đại học quốc gia Hà Nội, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, Hà Nội, 1997; *Bình luận khoa học BLHS* của Viện khoa học pháp lý, Bộ T- pháp, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1987 (tái bản năm 1992, 1997).

Sau khi BLHS năm 1999 đ-ợc ban hành, tội Mua bán trái phép chất ma túy đ-ợc tiếp tục đề cập trong *Giáo trình luật hình sự Việt Nam* của Tr-ờng Đại học Luật Hà Nội, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội, 2000; *Giáo trình luật hình sự Việt Nam (Phần các tội phạm)* của Khoa luật, Đại học quốc gia Hà Nội, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, Hà Nội, 2002; *Bình luận khoa học BLHS 1999 (Phần các tội phạm)* của TS. Phùng Thế Vác, TS. Trần Văn Luyện, LS. Ths. Phạm Thanh Bình. TS. Nguyễn Đức Mai, Ths. Nguyễn Sĩ Đại, Ths. Nguyễn Mai Bộ, Nxb Công an nhân dân, Hà Nội, 2001...

Ngoài ra, còn có các công trình khoa học khác cũng đã nghiên cứu đến tội Mua bán trái phép chất ma túy, nh- : Luận án "*Đấu tranh phòng chống tội phạm ma túy ở Việt Nam*" của TS. Nguyễn Tuyết Mai; Luận án "*Hoạt động phòng ngừa các tội phạm về ma túy của lực lợng cảnh sát nhân dân*" của TS. Vũ Quang Vinh; Luận án "*Hoàn thiện khung pháp luật hình sự đối với tội phạm về ma túy ở Việt Nam*" của TS. Nguyễn Minh Đức; Luận án "*Trách nhiệm hình sự đối với các tội phạm về ma túy trong luật hình sự Việt Nam*" của TS. Phạm Minh Tuyên; Luận án "*Hoạt động phòng ngừa và điều tra tội phạm về ma túy của lực lợng công an cấp huyện*" của TS. Ngô Đại Tuấn; Luận án "*Phát hiện và khám phá tội phạm vi phạm quy định về quản lý, sử dụng tiền chất, thuốc gây nghiện hoặc các chất ma túy khác của lực lợng cảnh sát điều tra tội phạm về ma túy*" của TS. Ngô Văn Tuấn.

Các công trình nêu trên trong góc độ nào đó đã đề cập đến các dấu hiệu của tội Mua bán trái phép chất ma túy, tình hình công tác đấu tranh, phòng chống và trách nhiệm hình sự đối với loại tội này... tuy nhiên ch- a có công trình nào nghiên cứu một cách toàn diện và có hệ thống về việc định tội danh đối với tội Mua bán trái phép chất ma túy.

3. Mục đích, nhiệm vụ và phạm vi nghiên cứu

*** Mục đích**

Mục đích của luận văn là trên cơ sở lý luận và thực tiễn đấu tranh phòng, chống tội Mua bán trái phép chất ma túy, nêu ra những giải pháp mang tính hệ thống làm cơ sở cho hoạt động định tội danh đối với loại tội phạm này, góp phần nâng cao hiệu quả trong công cuộc đấu tranh phòng, chống tội Mua bán trái phép chất ma túy nói riêng và các loại tội phạm ma túy nói chung.

*** *Nhiệm vụ***

Để đạt đ- ọc mục đích trên, tác giả đặt ra và giải quyết các nhiệm vụ sau:

- Làm rõ khái niệm "Định tội danh". Phân biệt khái niệm "Định tội danh" với "Định tội".

- Xây dựng khái niệm "Chất ma túy" là đối t- ượng thuộc sự điều chỉnh của pháp luật hình sự.

- Làm sáng tỏ các dấu hiệu pháp lý hình sự của tội Mua bán trái phép chất ma túy trong BLHS năm 1999, từ đó đ- a ra khái niệm về tội "Mua bán trái phép chất ma túy".

- Phân biệt các dấu hiệu đặc tr- ng của tội Mua bán trái phép chất ma túy với tội phạm ma túy khác để nhận biết khi định tội danh.

- Nêu ra một số tr- ờng hợp có dấu hiệu chuyển hóa, biến t- ơng của hành vi mua bán trái phép chất ma túy hiện đang xảy ra trong thực tiễn. Từ đó, đ- a ra giải pháp xử lý phù hợp nhất khi định tội danh.

- Đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao chất l- ượng công tác định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy.

*** *Phạm vi nghiên cứu***

Luận văn tập trung nghiên cứu những vấn đề về lý luận và thực tiễn trong hoạt động tố tụng liên quan đến việc định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy trong tình hình hiện nay.

4. Cơ sở lý luận và ph- ơng pháp nghiên cứu

Cơ sở lý luận của luận văn là hệ thống quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, t- ờng Hồ Chí Minh và của Đảng Cộng sản Việt Nam về xây dựng Nhà n- ớc và pháp luật, đấu tranh phòng, chống tội phạm.

Ph- ơng pháp luận của luận văn là chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử. Ngoài ra, tác giả có sử dụng các ph- ơng pháp: hệ thống, lịch sử, lôgic, phân tích, tổng hợp, so sánh...

5. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận văn

Ý nghĩa lý luận - thực tiễn quan trọng của luận văn là ở chỗ tác giả đã xây dựng đ- ọc khái niệm chất ma túy trong luật hình sự; làm rõ các dấu hiệu pháp lý của tội Mua bán trái phép chất ma túy và từ đó đ- a ra khái niệm về định tội danh đối với tội này. Ngoài ra, tác giả đã xây dựng một khái niệm định tội danh chung cho cả hai dạng: chính thức và không chính thức, một khái niệm định tội danh riêng của dạng chính thức; nêu ra những cơ sở lý luận để chỉ ra đ- ọc sự khác nhau giữa "định tội" và "định tội danh", giúp các cơ quan tố tụng nhận thức rõ hơn về vấn đề này trong hoạt động thực tiễn. Đáng l- u ý, tác giả đã làm rõ những vấn đề còn bất cập, v- ớng mắc trong việc định tội danh đối với một số hành vi biến t- ớng của tội Mua bán trái phép chất ma túy trong thực tiễn hiện nay. Qua đó, đ- a ra những kiến nghị, đề xuất khắc phục cũng nh- đ- a ra các giải pháp kiến nghị nhằm hoàn thiện các quy phạm pháp luật liên quan đến công tác này.

Kết quả nghiên cứu và những giải pháp kiến nghị của luận văn có ý nghĩa quan trọng đối với việc nâng cao hiệu quả đấu tranh phòng, chống tội Mua bán trái phép chất ma túy trong giai đoạn hiện nay. Thông qua kết quả nghiên cứu và các kiến nghị, tác giả mong muốn đóng góp một phần vào việc phát triển lý luận trong lĩnh vực luật hình sự, luật tố tụng hình sự cũng nh- trong công cuộc đấu tranh phòng, chống loại tội phạm có tính nhạy cảm và phức tạp này.

6. Cơ cấu của luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, luận văn gồm 3 ch- ơng:

Ch $\square$ ơng 1: Một số vấn đề lý luận về tội Mua bán trái phép chất ma túy và định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy

Ch $\square$ ơng 2: Định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy theo pháp luật hiện hành và thực tiễn áp dụng

Ch $\square$ ơng 3: Một số giải pháp nâng cao chất l $\square$ ợng định tội danh đối với tội Mua bán trái phép chất ma túy

CHƯƠNG 1

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY VÀ ĐỊNH TỘI DANH TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY

Trong ch- ơng này, tác giả tập trung làm rõ một số vấn đề lý luận về các khái niệm: chất ma túy trong luật hình sự; khái niệm tội Mua bán trái phép chất ma túy; khái niệm định tội danh chung và định tội danh riêng cho dạng chính thức; phân biệt vấn đề "định tội" và "định tội danh"; ý nghĩa của của hoạt động định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy. Cụ thể nh- sau:

1.1. Một số vấn đề lý luận về tội Mua bán trái phép chất ma túy

1.1.1. Khái niệm "chất ma túy" trong luật hình sự Việt Nam

Qua phân tích những quy định hiện hành và từ thực tiễn công tác đấu tranh phòng chống các tội phạm về ma túy, tác giả đã đưa ra khái niệm "chất ma túy" thuộc đối tượng điều chỉnh của pháp luật hình sự như sau: "**Chất ma túy thuộc sự điều chỉnh của pháp luật hình sự là các chất gây nghiện, chất hướng thần ở dạng tự nhiên hoặc dạng tổng hợp có trọng lượng, thể tích, hàm lượng nhất định theo quy định của pháp luật**".

1.1.2. Khái niệm tội Mua bán trái phép chất ma túy

Trên cơ sở tổng hợp những quy định của pháp luật hiện hành về hành vi mua bán ma túy, tác giả đã đưa ra khái niệm tội Mua bán trái phép chất ma túy như sau: "**Mua bán trái phép chất ma túy là hành vi bán, trao đổi trái phép chất ma túy cho người khác, hoặc hành vi tổ chức, xúi giục, giúp sức cho người khác trong việc bán, trao đổi chất ma túy mà không cần xét đến nguồn gốc chất ma túy do đâu mà có**".

1.1.3. Những dấu hiệu pháp lý của tội Mua bán trái phép chất ma túy

Trong mục này, tác giả đi sâu vào việc phân tích 4 yếu tố cấu thành tội phạm của tội Mua bán trái phép chất ma túy. Tuy nhiên, trong mỗi dấu hiệu cấu thành tội phạm, bên cạnh những vấn đề lý luận cơ bản thì tác giả bổ sung thêm nhiều vấn đề thực tiễn, nhằm làm sáng tỏ hơn các dấu hiệu này.

1.2. Một số vấn đề lý luận về định tội danh

1.2.1. Khái niệm định tội danh

Trên cơ sở những quan điểm của các nhà khoa học về khái niệm định tội danh, tác giả đã đưa ra 2 khái niệm về định tội danh như sau:

Về khái niệm định tội danh chung cho hai dạng chính thức và không chính thức như sau: "**Định tội danh là hoạt động nghiên cứu, phân tích, đánh giá một hành vi nguy hiểm cho xã hội trên cơ sở các tài liệu, chứng cứ thu thập được do các cơ quan, tổ chức, cá nhân thực hiện, nhằm xác định hành vi đó có phải là tội phạm hay không, nếu là tội phạm thì tội phạm đó được quy định trong điều luật nào của BLHS hiện hành**".

Về khái niệm định tội danh theo dạng chính thức, như sau: "**Định tội danh là một hoạt động tố tụng chỉ của riêng các cơ quan tiến hành tố tụng, người tiến hành tố tụng và một số cơ quan khác có thẩm quyền theo quy định của BLTTHS, bằng phương pháp chuyên môn, nghiệp vụ của mình để tìm ra và "đặt tên" cho một hành vi phạm tội**".

1.2.2. Phân biệt khái niệm "Định tội danh" và "Định tội"

Trong thực tiễn, có nhiều quan điểm đồng nhất giữa "định tội" và "định tội danh" làm một. Chính vì vậy, tác giả đã phân tích và làm rõ hai khái niệm "định tội" và "định tội danh" là hai hoạt động khác nhau, trong đó:

Định tội: Là hoạt động tố tụng nhằm xác định có hay không có tội phạm xảy ra.

Định tội danh: Là bước tố tụng tiếp theo của định tội, nhằm "đặt tên" cho hành vi phạm tội. Nghĩa là sau khi xác định có dấu hiệu tội phạm, thì các cơ quan tố tụng cần tiếp tục làm rõ tội phạm đó là tội gì? Được quy định trong điều luật nào của BLHS?

1.2.3. Ý nghĩa của việc "định tội danh" trong hoạt động tố tụng

Do định tội danh có ảnh hưởng trực tiếp đến sinh mạng chính trị của một công dân, nếu định tội danh sai sẽ dẫn đến nhiều hệ quả xấu kéo theo không chỉ đối với riêng cá nhân công dân bị kết tội mà còn đối với cả xã hội và ảnh hưởng đến uy tín của Nhà nước... Chính vì vậy, vai trò của việc định tội danh rất quan trọng, nó cần được thực hiện trong bất cứ giai đoạn tố tụng nào, và phải xác định đây là trách nhiệm của các cơ quan tiến hành tố tụng để nhằm bảo vệ pháp chế xã hội chủ nghĩa, bảo vệ công lý và bảo vệ quyền lợi chính đáng công dân.

1.3. Một số vấn đề lý luận về định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy

1.3.1. Khái niệm định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy

Từ những cơ sở lý luận về định tội danh, căn cứ quy định tại Điều 194 của BLHS và các dấu hiệu đặc trưng cấu thành tội Mua bán trái phép chất ma túy, tác giả đưa ra khái niệm về việc định tội danh đối với tội Mua bán trái phép chất ma túy như sau: **"Định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy là hoạt động của các cơ quan tiến hành tố tụng (Cơ quan điều tra, Viện kiểm sát, Tòa án) hoặc các cơ quan khác có thẩm quyền theo quy định của BLTTHS, nhằm xem xét, đánh giá, phân tích một hành vi phạm tội có thỏa mãn những dấu hiệu của cấu thành tội Mua bán trái phép chất ma túy hay không, nếu đúng thì nó thuộc điểm, khoản nào của Điều 194 BLHS"**.

1.3.2. Ý nghĩa của việc nghiên cứu khái niệm định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy

Từ những thực tế cho thấy, mặc dù các nhà làm luật đã xây dựng các văn bản pháp luật hướng dẫn rất sát với thực tiễn, nhưng vẫn không tránh khỏi những nảy sinh trong quá trình giải quyết các vụ án hình sự. Chính vì vậy, việc nghiên cứu sâu hơn về vấn đề định tội danh đối với tội Mua bán trái phép chất ma túy là hết sức cần thiết trong công tác phòng, chống tội phạm ma túy giai đoạn hiện nay.

CHƯƠNG 2

ĐỊNH TỘI DANH TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY THEO PHÁP LUẬT HIỆN HÀNH VÀ THỰC TIỄN ÁP DỤNG

2.1. Định tội danh đối với các hành vi mua bán trái phép chất ma túy theo quy định pháp luật hình sự hiện hành

Trong phần này, tác giả phân tích trình tự hợp định tội danh đối với 7 hành vi được hướng dẫn tại Thông tin 17. Mỗi trình tự hợp tác giả đều đưa ví dụ thực tiễn để làm rõ thêm nội dung phân tích này.

2.1.1. Định tội danh đối với hành vi bán trái phép chất ma túy cho công dân khác

2.1.2. Định tội danh đối với hành vi mua chất ma túy nhằm bán trái phép cho người khác

2.1.3. Định tội danh đối với hành vi xin chất ma túy nhằm bán trái phép cho người khác

2.1.4. Định tội danh đối với hành vi dùng chất ma túy nhằm trao đổi, thanh toán trái phép

2.1.5. Định tội danh đối với hành vi dùng tài sản không phải là tiền đem trao đổi, thanh toán lấy chất ma túy nhằm bán lại trái phép cho người khác

2.1.6. Định tội danh đối với hành vi tàng trữ chất ma túy nhằm bán trái phép cho người khác

2.1.7. Định tội danh đối với hành vi vận chuyển chất ma túy nhằm bán trái phép cho người khác.

2.2. Định tội danh đối với các trường hợp đồng phạm trong tội Mua bán trái phép chất ma túy

Trong vụ án có đồng phạm, các đối tượng có vai trò, hành vi phạm tội khác nhau, tính chất, mức độ của hành vi phạm tội cũng khác nhau. Thậm chí có những đối tượng không thực hiện một hành vi nào nêu trong mặt khách quan của tội phạm, tuy nhiên vai trò của họ lại rất nguy hiểm và có ý nghĩa quyết định trong việc đạt được mục đích phạm tội. Do đó, khi định tội danh nếu chúng ta chỉ căn cứ vào các yếu tố cấu thành tội phạm thì sẽ không phát hiện đầy đủ tội phạm để xử lý, dẫn đến bỏ lọt tội phạm, bởi những người tổ chức, người xúi giục, người giúp sức thì không thực hiện những hành vi khách quan như người thực hành đã thực hiện. Chính vì vậy, khi định tội danh chúng ta không chỉ căn cứ vào đúng 4 yếu tố cấu thành tội phạm mà chúng ta còn phải căn cứ vào những yếu tố khác, những yếu tố phụ trợ, giúp sức, tạo điều kiện thuận lợi cho việc thực hiện tội phạm. Đó chính là yếu tố về đồng phạm - một yếu tố quan trọng không thể bỏ qua khi định tội danh. Cụ thể nó bao gồm các trường hợp sau:

2.2.1. Định tội danh đối với trường hợp đồng phạm với vai trò là người tổ chức

2.2.2. Định tội danh đối với trường hợp đồng phạm có vai trò là người thực hành

2.2.3. Định tội danh đối với trường hợp đồng phạm với vai trò là người xúi giục

2.2.4. Định tội danh đối với trường hợp đồng phạm với vai trò là người giúp sức

2.3. Định tội danh đối với hành vi biến tướng của tội Mua bán trái phép chất ma túy

2.3.1. Định tội danh đối với hành vi mua bán trái phép thuốc hướng thần, thuốc gây nghiện

Hiện nay, với sự thay đổi cơ chế thị trường, các chính sách mở cửa của pháp luật đã tạo đà phát triển cho kinh tế của đất nước, nhìn chung đến nay đã thu được những thành quả to lớn nhất định. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được, thì việc thay đổi các chính sách pháp luật đôi khi lại tạo ra những cơ hội cho tội phạm lợi dụng để phạm tội. Nếu nước này, khi Thông tư 17 ch- a được ban hành, thì mọi hành vi bán

thuốc gây nghiện, thuốc h- óng thần đều bị coi là hành vi mua bán trái phép chất ma túy và bị xử lý hình sự. Nh- ng đến nay, sau khi Thông t- 17 đ- ợc ban hành, thì chỉ tr- ờng hợp mua bán thuốc gây nghiện, thuốc h- óng thần nhằm mục đích thỏa mãn nhu cầu về ma túy mới bị xử lý hình sự, còn nếu mục đích là để chữa bệnh, mua thuốc về cho ng- ời thân uống để giảm đau... thì không phạm tội hình sự. Từ đó, dẫn đến việc lợi dụng sơ hở để bán thuốc gây nghiện, thuốc h- óng thần ra ngoài thị tr- ờng, không theo quy định của Nhà n- ớc - một dạng biến t- óng của hành vi mua bán trái phép chất ma túy. Do đó, tác giả đã nêu ra những vấn đề bất cập trong thực tiễn khi định tội danh đối với hành vi mua bán thuốc gây nghiện, thuốc h- óng thần và phân tích, so sánh hành vi bán ma túy với hành vi bán thuốc gây nghiện, thuốc h- óng thần tại mục 2.3.2 nh- sau:

2.3.2. Phân biệt "hành vi mua bán" trong tội Mua bán trái phép chất ma túy và "hành vi mua bán" trong tội Vi phạm quy định về quản lý, sử dụng thuốc gây nghiện hoặc các chất ma túy khác khi định tội danh

Để phân biệt hành vi "mua bán" trong tội Mua bán trái phép chất ma túy và trong tội Vi phạm quy định về quản lý, sử dụng thuốc gây nghiện hoặc các chất ma túy khác, có thể căn cứ vào những tiêu chí sau:

Nội dung	Điều 194	Điều 201
<i>Chủ thể bán</i>	Chủ thể th- ờng.	Chủ thể đặc biệt: Ng- ời có thẩm quyền, có trách nhiệm trong việc quản lý, mua, bán... chất gây nghiện, chất h- óng thần.
<i>Chủ thể mua</i>	Là bất kỳ ai.	Phải là ng- ời có một số điều kiện nhất định, nếu không sẽ trở thành đối t- ợng của tội Mua bán trái phép chất ma túy, đ- ợc quy định tại Điều 194 BLHS. VD: Ng- ời th- ờng đ- ợc mua nh- ng phải có đơn của bác sĩ; Nếu ng- ời mua là đối t- ợng nghiện và ng- ời bán biết mục đích của ng- ời mua là nhằm để thỏa mãn nhu cầu về ma túy thì lại phạm tội Mua bán trái phép chất ma túy, theo Điều 194 BLHS.

<i>Nguồn gốc đầu vào</i>	Nguồn gốc đầu vào có thể là hợp pháp hoặc bất hợp pháp.	Nguồn gốc đầu vào phải là đúng pháp luật.
<i>Hành vi bán</i>	Không đ- ợc bán. Mọi hành vi bán đều bị cấm, là trái pháp luật (trái phép toàn bộ).	Đ- ợc phép bán, nh- ng bán không đúng về trình tự, thủ tục (trái phép 1 phần).
<i>Đối tượng tác động</i>	Bao gồm: Các loại ma túy từ dạng tự nhiên đến dạng tổng hợp đ- ợc tinh chế; Thuốc gây nghiện; thuốc h- ớng thần.	Bao gồm: Thuốc gây nghiện và các chất ma túy khác (không có thuốc h- ớng thần).
<i>Cấu tạo điều luật</i>	Quy phạm th- ờng.	Quy phạm viện dẫn (phải chỉ ra đ- ợc việc bán vi phạm quy định nào về quản lý, sử dụng thuốc gây nghiện hoặc các chất ma túy khác).

CHƯƠNG 3

MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG ĐỊNH TỘI DANH ĐỐI VỚI TỘI MUA BÁN TRÁI PHÉP CHẤT MA TÚY

3.1. Hoàn thiện các quy định pháp luật về chất ma túy

3.1.1. Hoàn thiện quy định về "hàm l- ợng" chất ma túy

Để có căn cứ xử lý các tội phạm ma túy nói chung và tội mua bán trái phép chất ma túy nói riêng, cũng nh- để đảm bảo công bằng trong việc xử lý các tội này, tác giả kiến nghị việc quy định cụ thể về việc "giám định hàm l- ợng" chất ma túy trong mọi tr- ờng hợp và xây dựng bảng chi tiết quy định mức "hàm l- ợng" tối thiểu của từng chất hoặc nhóm ma túy để làm căn cứ xử lý hình sự.

3.1.2. Hoàn thiện quy định về "khái niệm chất ma túy" là đối tượng điều chỉnh của pháp luật hình sự

Từ những phân tích trên cho ta thấy, những chất ma túy quy định trong Luật phòng, chống ma túy không phải bao giờ cũng là đối tượng điều chỉnh của BLHS trong Chương XVIII: "Các tội phạm về ma túy", mà nó cần phải đủ những yếu tố nhất định như: hàm lượng, trọng lượng, thể tích mới trở thành đối tượng tác động của tội phạm ma túy. Do đó, cần phải có một khái niệm chung nhất, khái quát được đầy đủ những yếu tố của "chất ma túy" thuộc đối tượng điều chỉnh của luật hình sự, chứ không phải là khái niệm "chất ma túy" dùng chung trong tất cả các lĩnh vực y học, khoa học, pháp luật... và khái niệm này cần được quy định thành một điều luật riêng trong Chương XVIII: Các tội phạm về ma túy của BLHS. Từ đó, tác giả kiến nghị bổ sung một Điều luật quy định về khái niệm "chất ma túy" trong BLHS như sau:

"Chương XVIII: Các tội phạm về ma túy

Điều: Khái niệm chất ma túy

Chất ma túy mà Bộ luật này điều chỉnh là các chất gây nghiện, chất hướng thần nằm trong danh mục các chất ma túy do Chính phủ ban hành ở dạng tự nhiên hoặc dạng tổng hợp, có trọng lượng, thể tích, hàm lượng nhất định theo quy định của pháp luật".

3.2. Hoàn thiện các quy định khác của pháp luật về tội Mua bán trái phép chất ma túy

3.2.1. Bỏ từ "mua" trong tội "Mua bán trái phép chất ma túy" quy định tại Điều 194 BLHS

Từ thực tế chưa có trường hợp nào bị xử lý về hành vi "mua ma túy", bởi người mua ma túy thì một là bị truy cứu về tội Tàng trữ trái phép chất ma túy, hai là bị truy cứu về tội Mua bán trái phép chất ma túy, ba là tội Tổ chức sử dụng ma túy... nên tác giả kiến nghị bỏ từ "mua" trong tội "Mua bán trái phép chất ma túy" và sửa lại thành tội "**Bán trái phép chất ma túy**" là phù hợp. Cụ thể:

"Điều 194. Tội tàng trữ, vận chuyển, bán trái phép hoặc chiếm đoạt chất ma túy

1. Người nào tàng trữ, vận chuyển, bán trái phép hoặc chiếm đoạt chất ma túy, thì bị phạt tù từ hai năm đến bảy năm".

3.2.2. Sửa đổi một số quy định hướng dẫn về tội Mua bán trái phép chất ma túy tại Thông tư 17

Nhằm hoàn thiện hơn các hướng dẫn về tội phạm ma túy, tác giả kiến nghị sửa đổi bổ sung một số quy định trong Thông tư 17 như sau:

a. Sửa đổi mục 3.2 phần I Thông tư 17

Kiến nghị bổ sung thêm đoạn thứ ba vào mục 3.2 phần I Thông tư 17 quy định như sau:

"Đối với những người trực tiếp và người đồng phạm trong việc sản xuất trái phép ma túy mà sau khi sản xuất có hành vi bán chất ma túy đã sản xuất đó, thì chỉ truy cứu trách nhiệm hình sự về một tội Sản xuất trái phép chất ma túy".

b. Sửa đổi mục 3.3 phần II Thông t- 17

Tác giả kiến nghị sửa lại điểm a mục 3.3 phần II Thông t- 17 theo hướng bỏ đoạn "để hưởng tiền công hoặc các lợi ích khác", cụ thể như sau:

"3.3. "Mua bán trái phép chất ma túy" là một trong các hành vi sau đây:

a) Bán trái phép chất ma túy cho người khác (không phụ thuộc vào nguồn gốc chất ma túy do đâu mà có) bao gồm cả việc bán hộ chất ma túy cho người khác".

3.3. Nâng cao chất lượng công tác định tội danh tội Mua bán trái phép chất ma túy của Cơ quan điều tra, Viện kiểm sát và Tòa án

Con người luôn là trung tâm của mọi mối quan hệ xã hội, là chủ thể xây dựng pháp luật và cũng là chủ thể áp dụng pháp luật. Xây dựng pháp luật tốt chưa đủ, mà còn cần cả việc thực hiện pháp luật, áp dụng pháp luật tốt mới đạt được mục đích của pháp luật. Nếu một Nhà nước có hệ thống pháp luật tốt, nhưng lại có đội ngũ cán bộ thực thi pháp luật đó yếu thì hiệu quả pháp luật vẫn không đạt được. Chính vì vậy, cần xây dựng một đội ngũ cán bộ thực thi pháp luật tinh nhuệ, có năng lực, trình độ, có kinh nghiệm và có bản lĩnh chính trị vững vàng để đáp ứng được yêu cầu đặt ra đó.

Trong công tác tố tụng hình sự, những người tiến hành tố tụng như: Điều tra viên, Kiểm sát viên, Thẩm phán giữ vai trò rất quan trọng trong toàn bộ vụ án. Những người này có ảnh hưởng xuyên suốt quá trình giải quyết vụ án và quyết định đến sinh mạng chính trị của một hoặc nhiều người, thế nên họ cần phải là những người có trình độ, có tâm... để tránh việc làm oan sai, không những gây thiệt hại trực tiếp đến người bị kết án mà còn làm ảnh hưởng đến uy tín của Đảng và Nhà nước đối với nhân dân. Do đó, kiến nghị như sau:

3.3.1. Nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của đội ngũ Điều tra viên, Kiểm sát viên, Thẩm phán

3.3.2. Nâng cao chất lượng phối hợp giữa Cơ quan điều tra, Viện kiểm sát, Tòa án

KẾT LUẬN

Ma túy luôn là hiểm họa to lớn đối với xã hội, là nguyên nhân của các tệ nạn và nhiều loại tội phạm. Do đó, công tác phòng, chống tội phạm ma túy luôn là nhiệm vụ không chỉ của riêng cá nhân, tổ chức, quốc gia nào mà còn là nhiệm vụ chung của toàn xã hội, toàn thế giới. Để thực hiện tốt nhiệm vụ này, chúng ta cần kết hợp được hai phương pháp, đó là: phương pháp trực tiếp (đấu tranh, triệt phá tội phạm thông qua các lực lượng vũ trang, các cơ quan thực thi pháp luật...) và phương pháp gián tiếp (tuyên truyền, phổ biến, giáo dục, dự báo... thông qua các cơ quan tuyên truyền, nghiên cứu, khoa học và các cơ quan chuyên môn khác). Trong phương pháp gián tiếp, việc xây dựng, hoàn

thiện các cơ sở khoa học lý luận là một trong những nhiệm vụ hết sức quan trọng, bởi nó không những tổng kết có hệ thống những kinh nghiệm hay, những phát sinh mới từ thực tiễn mà nó còn xây dựng lên một hệ thống cơ sở khoa học lý luận có tính định hướng cho các hoạt động thực tiễn. Nói cách khác, xây dựng được một hệ thống khoa học lý luận mới, phù hợp với quy luật phát triển sẽ là phương tiện, công cụ tốt, là "vũ khí" sắc bén cho các chủ thể trong việc trực tiếp đấu tranh phòng, chống tội phạm ma túy.

Trong các tội phạm về ma túy, tội mua bán trái phép chất ma túy luôn là tội nguy hiểm nhất bởi nó là nguồn gốc phát sinh ra các tội phạm ma túy khác và tính phát tán nhanh, rộng chất ma túy đến các ngõ ngách, thôn xóm và thậm chí còn vượt qua biên giới để sang các nước khác... Bên cạnh đó, do tội Mua bán trái phép chất ma túy có lợi nhuận cao nên thu hút được nhiều đối tượng phạm tội, dẫn đến việc các phương pháp, thủ đoạn của loại tội này ngày càng trở nên tinh vi, phức tạp. Mặc dù tội mua bán trái phép chất ma túy được quy định rõ các hành vi khách quan, các dấu hiệu cấu thành tội phạm, nhưng thực tiễn tội phạm ma túy không chỉ đơn thuần dừng lại ở các hành vi khách quan cơ bản đó, mà đã xuất hiện nhiều sự biến đổi, những thủ đoạn phạm tội mới, tinh vi, phức tạp hơn, nên nếu không có biện pháp kịp thời phát hiện ra "chân tướng" hoặc tìm ra đúng bản chất của hành vi phạm tội (đã biến đổi) thì sẽ rất khó khăn trong công tác đấu tranh, xử lý loại tội này.

Định tội danh tội mua bán trái phép chất ma túy là việc các cơ quan tố tụng, người tiến hành tố tụng thay mặt Nhà nước áp dụng pháp luật hình sự, pháp luật tố tụng hình sự vào thực tiễn. Do đó, kết quả của việc định tội danh thể hiện hiệu quả áp dụng pháp luật của các cơ quan tố tụng; thể hiện năng lực, trình độ và chất lượng của đội ngũ cán bộ tư pháp. Nếu việc định tội danh tội mua bán trái phép chất ma túy không chính xác sẽ dẫn đến nhiều hậu quả xấu như: làm oan, sai cho người bị kết tội; không đạt được mục đích, yêu cầu của công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm ma túy; làm giảm uy tín của Nhà nước... Vì vậy, để nâng cao chất lượng công tác định tội danh tội mua bán trái phép chất ma túy, chúng ta cần xây dựng và hoàn thiện những khái niệm như: khái niệm chất ma túy trong luật hình sự, khái niệm tội mua bán trái phép chất ma túy, khái niệm định tội danh tội mua bán trái phép chất ma túy... để từ đó làm cơ sở pháp lý cho các cơ quan tố tụng khi định tội danh.

Trong giai đoạn xây dựng Nhà nước pháp quyền hiện nay, việc hoàn thiện hệ thống pháp luật đồng bộ, đầy đủ, làm cơ sở pháp lý cho việc định tội danh là rất quan trọng và bức thiết. Để đạt được điều này, chúng ta cần liên tục cập nhật tình hình, diễn biến của tội phạm trong thực tiễn, tìm ra những bất cập và lac hâu của quy định pháp luật... từ đó kịp thời sửa đổi, bổ sung các văn bản pháp luật cũng như các vấn đề về khoa học lý luận để phù hợp với tình hình thực tiễn, đáp ứng yêu cầu công tác đấu tranh phòng chống tội phạm đặt ra. Bên cạnh đó, cũng cần có những giải pháp, kiến nghị nhằm

nâng cao chất lượng định tội danh trong thực tiễn, đảm bảo việc định tội danh được thực hiện một cách khoa học, có căn cứ và đúng pháp luật.

Định tội danh tội mua bán trái phép chất ma túy là một vấn đề lớn trong thực tiễn hoạt động tố tụng hình sự, chính vì vậy, còn có những nội dung mà luận văn ch- a có điều kiện để đề cập hoặc nghiên cứu toàn diện. Tuy nhiên, về một góc độ nhất định, luận văn đã giải quyết được một số vấn đề về lý luận và thực tiễn xung quanh hoạt động định tội danh tội mua bán trái phép chất ma túy, góp phần hoàn thiện các quy định của pháp luật hình sự, nâng cao hiệu quả công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm ma túy trong giai đoạn hiện nay.